

Brabantse Broddels. **Aspergesteken.**

Door Anton van der Lee

L Loon op Zand, juli 1959. Corry Vermeulen is bezig met het rooien van vroege aardappelen. Ze loopt achter de aardappelrooier en elke keer als ze toevallig een steen ziet liggen, dan legt ze die achter op de machine om hem aan het einde van de trek buiten het veld te gooien. Boeren zijn nu eenmaal niet graag steenrijk. Het oog van Toon, de vader van Corry, valt op een grijskleurig steentje, dat achter op de rooier ligt. "Da's oud", zegt Toon, "da's nog van de Germanen"! Maar de Kaatsheuvelse groenteboer, die met zijn auto de aardappelen komt laden, lacht hem uit: "Zedde gek, dè's 'n stuk van 'ne granieten aonrecht". Hij pakt het ding en probeert het doormidden te breken, maar dat lukt niet. Daarom slaat hij ermee op het ijzeren bord van zijn auto en dat sorteert meer effect, want bijna de helft van de steen vliegt de akker in. Toon Vermeulen vindt het jammer. Als er ook maar iemand was geweest die hem gelijk had gegeven, dan was dit niet gebeurd, maar in zijn eentje durfde hij zijn mening niet door te zetten. Spijtig steekt hij het overgebleven stuk in de zak van zijn overall.

Een paar dagen later kom ik bij de Vermeulens. Ik ben leider van de plaatselijke sportclub van jonge boeren en wij trainen daar in de grote schuur. Sjaak, de jongste zoon, vijftien jaar oud, komt naar me toe.

"Ons vaoder heej 'nen aauwe stièn gevonden".

Ik vraag hem hoe het ding eruit zag en Sjaak maakt een schets in het zand. Voor mijn gevoel moet het een mes of een dolk zijn geweest. Ik concludeerde in eerste instantie, dat het hele ding was weggegooid, maar dat blijkt niet het geval. Even later komt de jongen aandragen met het achterstuk van een neolithisch mes van Rijckholt vuursteen. Voor mij is het duidelijk.

"Verdorie", zeg ik, "het was me wel een tientje waard als ik er de rest ook van had".

"Meende gij dè?" vraagt Sjaak verrast, met in zijn ogen al dol-lartekentjes in verband met de naderende Loonse kermis.

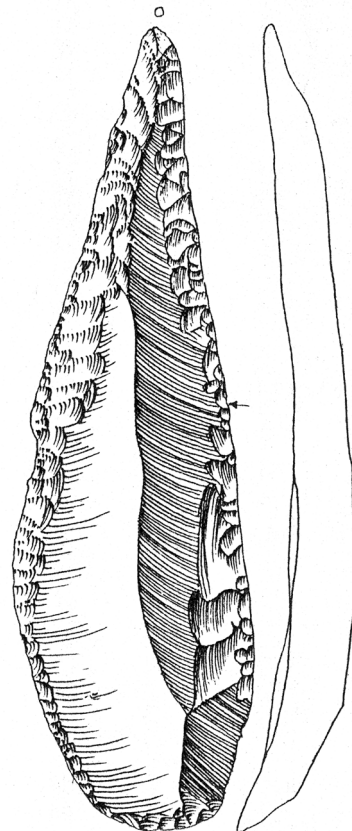
"Nou ja, voor jou meen ik dat".

"Dan gao 'k metien zuuken", en weg is hij. Maar het is al laat en de steen heeft exact dezelfde kleur als het pas doorwoelde zand. Teleurgesteld komt hij na een kwartiertje terug. Ik adviseer hem, de volgende dag terug te gaan met een ijzeren hark, want hij zal het ding niet kunnen zien, maar wél horen.

De volgende morgen is Sjaak al vroeg op. Zelfs zijn vader geeft wat dat betreft blijk van verbazing, want gewoonlijk is het een heksentoe om de jongeman uit zijn bed te krijgen. Die avond ben ik opnieuw bij de familie Vermeulen, want ik ben benieuwd hoe het is afgelopen. De top van het artefact is terecht en samen vormen de twee stukken een neolithische spitskling. Na het lijmen is de door de Kaatsheuvelse cultuurbarbaar veroorzaakte breuk nauwelijks meer te zien en het tientje verdwijnt in de zakken van de kermisexploitanten.

De toevalsvondst zet heel wat in beweging. Alle Vermeulens zijn voortaan attent op 'steentjes' bij het steken van asperges. Het wordt bijna een wedstrijd wie er het meeste weet te vinden. Dochter Riekie en haar man Ton blijken er de beste kijk op te hebben. Elk jaar, aan het einde van de campagne, loop ik eens binnen om te zien hoe de oogst voor mij dat jaar is geweest. Wanneer zoon Kees, getrouwd met een nicht van me, het bedrijf heeft overgenomen, wordt de samenwerking alleen maar hechter en op een avondje voor de aspergestekers houd ik zelfs een korte lezing ten huize van de boer om de mensen in kennis te stellen van de achtergronden van hetgeen ze vinden.

Aanvankelijk zit er aardig wat Neolithicum bij, voor Loon op Zand zeldzaam. Ik bereid de stekers dan ook voor op het vinden van een stenen bijl; dat kan niet uitbliven. Maar helaas, als die ook werkelijk wordt aangetroffen, dan is de vinder juist die enige (jonge) eigenheimer die zijn vondsten niet wil afgeven; ook niet de schitterende neolithische boor, de fraaiste die ik ooit heb gezien. Kees Vermeulen ergert zich, maar hij wil er verder geen herrie over en ik krijg alleen de gelegenheid om het bijltje te laten tekenen.

'Spitskling' van de Kasteellaan, Loon op Zand. Gevonden tijdens het aspergesteken. Cultuur: Neolithicum. Materiaal: vuursteen. Tekening (1:1): Pieter Dijkstra. Bij het pijltje zit de breuk.

Een aspergeveld raakt op de duur uitgeput en vandaar dat Kees een nieuw terrein in exploitatie neemt, gelegen op een paar honderd meter afstand van het eerste. Het is gedaan met de neolithische vondsten: voortaan komen er alleen nog mesolithische artefacten te voorschijn. Maar het jaarlijkse ritueel blijft hetzelfde: eerst een kop koffie gaan drinken bij Kees en Frieda, meestal met als resultaat een enkel steentje, maar daarna naar Ton Denissen, die zich als coördinator van de zoekploeg heeft opgeworpen. Eerst komt hij dan met een doosje vondsten aandragen, waaruit hij 'de goeie' al heeft uitgeselecteerd, maar desondanks schuilen daarin nog wel verrassingen, want een leek ziet dat allemaal niet zo scherp met die stekers en schrabbers. Pas dan komen de 'echte' op tafel, veelal duidelijke kling en grotere stukken. Al die jaren hebben een gezamenlijke oogst van bijna 300 artefacten opgeleverd, in mijn collectie gecodeerd met KL/LoZ = Kasteellaan Loon op Zand.

Aan alles komt een eind. Onlangs vertelde Kees, dat hij stopt met asperges. Het is hem allemaal te arbeidsintensief geworden en hij gaat tenslotte ook al in de richting van de 65. Natuurlijk, hij heeft gelijk. We zijn immers al sinds 1959 aan het oogsten geweest en ongemerkt loopt de tijd door. Ook aan een archeoloog gaat de tijd niet voorbij, al is het voor hem nog zo'n relatief begrip. Maar een echte Brabander piekert daar niet te veel over. Die houdt het eerder op de uitspraak van Willem Pulles uit Haarsteeg op zijn honderdste verjaardag: "Jao, burgemister, de irste honderd jaor zèn aaltij de moeilekste...."